

SDRUŽENÍ DOPRAVNÍCH PODNIKŮ V ČR
Dopravně-provozní skupina
PŘÍSTUP DOPRAVCE K INVALIDŮM
studijní materiál pro diskusi v subkomisi RIS
Brno, říjen 1998

Podle různých právních předpisů, ale zejména z morálního hlediska, máme povinnost zajistit zlepšování podmínek v přístupnosti našich služeb pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace (invalidy). Naši zvláštní pozornosti si proto zaslouhují všechny osoby, pro které je obvyklé používání městské hromadné dopravy spojeno s jistými překážkami. Přístup k cestujícím se liší podle jejich handicapu:

- Postižení zrakové
- Postižení sluchové a řečové
- Postižení pohybové
- Překážky mentální, věkové, jazykové a jiné

ZVLÁŠTNÍ PŘÍSTUP KE ZRAKOVĚ POSTIŽENÝM

Slabozrakost a všeobecně zhoršená zraková schopnost

Musíme nabídnout čitelný, kontrastní text, zapsaný zřetelným (nezdobným) fontem o největší využitelné velikosti písma. To se týká všech písemných projevů informatiky v tištěné i elektronické formě zobrazení. Nutná je dostatečná úroveň osvětlení prostoru vozidla, vchodů a informací. Postižený může využívat optické kompenzační pomůcky (brýle, lupu, dalekohled apod.).

Zbytky zraku (vnímání kontrastních světelných přechodů - světlo / tma)

Musíme předložit především informace zvukové, postižený může využít mimo zvukových i výrazné světelné projevy (návěsti). Nutná je dostatečná úroveň osvětlení prostoru vozidla.

Slepota

Nezbytné jsou zvukové a hmatové informace. Nabízíme automatický slepecký odpovídač a akustickou výstrahu. Akustická informace musí reagovat na povel bez zbytečné prodlevy a musí slepce prostorově navigovat ke dveřím pod dohledem řidiče. Postižený musí využívat povelový vysílač a slepeckou hůl. Před nástupem do vozidla musí dát slepec řidiči výstrahu. Slepci s vodícím psem se nesmějí klást neodůvodněné formální překážky k jeho nástupu a cestování.

Všichni zrakově postižení mohou ke styku s dopravcem využívat telefon, e-mail a WWW. Webové stránky ale musejí mít použitelné informace ve formátu textu, jedině tak je lze číst mluvicím programem osobního počítače. Vhodné je, aby dopravce distribuoval své informace rovněž ve formě textových souborů přímo zájmovým organizacím nevidomých a slabozrakých.

Taktilní (hmatové) znaky v MHD jsou zatím ve stadiu průzkumu situace. Sjednocení formy si urychleně zaslouží především nášlapové značení přístupových tras k zastávce a vyznačení bezpečného místa pro slepce čekajícího v zastávce. Uvažujeme o umístění základní hmatové informace o linkách a typu zastávky na sloupku označnicku. Předpokládá se rovněž umístění hmatových značek poblíž ovládačů signalizace a dveří u sedadel pro invalidy ve vozidlech.

Návrh speciálních taktilních znaků pro MHD nám přislíbila brněnská organizace nevidomých.

ZVLÁŠTNÍ PŘÍSTUP KE SLUCHOVĚ A ŘEČOVĚ POSTIŽENÝM

Nedoslýchavost

Vyžaduje reprodukci zřetelných a vysoce věrných zvuků, včetně vycvičeného osobního hovoru a rozhlasového hlášení řidiče. Postižený musí využívat kompenzační pomůcky (naslouchátka) a při osobním styku musí včas přiznat svůj handicap. Zpravidla může v klidném prostředí komunikovat s dopravcem

telefonicky.

Hluchota (bez nebo se schopností řeči)

Z informačních systémů se využívá pouze vizuální. Optické systémy proto musejí zajistit nezbytnou informaci.

Při dialogu je postižený odkázán na vizuální odezvu (písmo, grafika, posunek, odezírání) svého dotazu. Pro styk s dopravcem lze běžně využívat fax, e-mail a www, pro on-line dialog je nezbytný psací telefon. Vybraný personál dopravce by měl mít z hlediska svého styku se sluchově postiženými aspoň základní znalost posunkové řeči.

ZVLÁŠTNÍ PŘÍSTUP K POHYBOVĚ POSTIŽENÝM

Omezený pohyb (bez nebo s podporou holí nebo berlí):

Vozidlo musí mít dveře opatřené vhodnými a stabilními madly, dostatečně prostornými schody a poblíž nich vyhrazenými sedadly (min. 6 sedadel v každém vozidle). Nástupní dveře pro invalidy musejí být pod přímým nebo rovnocenně zprostředkovaným dohledem řidiče. Obdobný přístup jako k omezeně pohyblivým se praktikuje i vůči starým a nemocným osobám, těhotným ženám a osobám s malými dětmi v náručí.

Invalidní vozík:

Vozidla s nízkou podlahou musejí mít výsuvnou plošinu k překonání mezery mezi podlahou vozidla a nástupištěm (samozřejmě je výhodnější plošina umožňující vjezd i z vozovky). Konstrukce plošiny musí zabezpečit její bezpečné vysouvání a zasouvání a musí mít neklouzavý povrch. V bezbariérově přístupném vozidle musí být volná manipulační plocha pro vozík a zařízení k ukotvení vozíku. Zvenku vozidla musejí být bezpečně a pohodlně přístupné ovládače poptávky na plošinu.

U sedadel pro invalidy a u místa invalidního vozíku musejí být pohodlně přístupné ovládače signalizace k řidiči, poptávky dveří a poptávky na plošinu. Přijíždějící vozidlo a jeho speciální výbava musejí být pro čekající včas identifikovatelné. Doporučuje se zařízení ke snížení světlé výšky vozidla v zastávce (kneeling). Nástupiště musejí být bezbariérově přístupná z přilehlé komunikace pro chodce. Pohybově postižení a osoby s dětskými kočárky a s rozměrnými zavazadly musejí používat návěsti (předepsané postupy) k zajištění bezpečnosti jejich nástupu a výstupu. Pohybově postiženým se doporučuje použití povelového vysílače (jako slepci).

PŘÍSTUP K MENTÁLNĚ POSTIŽENÝM, NEZRALÝM, NEGRAMOTNÝM A PODOBNĚ ODLIŠNÝM

Tato problematika nebyla doposud studována. Pohled dopravce se legislativně zaměřil pouze na děti do 6 let, jejichž přeprava má jistá omezení v přepravních rádech (podmínkách). Dále se již hovoří pouze o obecné povinnosti cestujícího sám se starat o to, aby včas nastoupil a včas vystoupil. Je pochopitelné, že osoba, která se nedokáže o sebe postarat, musí cestovat jedině s doprovodem. Již zpracování prvotních materiálů k informování veřejnosti musí být cíleně stručné, jasné a výstižné, bez možnosti různého výkladu nebo snadného omylu při sdílení či chápání informace. Před písemným sdělením (návodem) se v přiměřené míře dává přednost jasnému nezaměnitelnému grafickému symbolu (piktogram).

Doprovodce musí postupně zajišťovat základní informace i v jiných, na našem teritoriu nejrozšířenějších cizích jazycích (aspoň němčina a angličtina).

Text zpracoval:

Zdeněk Schimmer DPMB,a.s.

tel. 05 / 43171428 fax 43171420

zschimmer@dpmb.cz